

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК:

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈУ И УРЕЂУЈУ:

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН

И

АЛЕКСАНДАР ЈОРГОВИЋ.

ИЗЛАЗИ:

СВАКОГ 1. ДАНА У МЕСЕЦУ НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ.

Цена је годишња 1 фор.; за Србију 2½ динара.
Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

ЈЕДАН ПРЕДЛОГ ВЕЛИКО-БЕЧКЕРЕЧКЕ ЗАДРУГЕ СРПКИЊА.

Не може се порећи да је једна од важнијих задаћа наших Задруга Српкиња и неговање и ширење наше домаће радности, која је некад у народу нашем тако цветала, а данас већ признати се мора почела је опадати, а томе би узрока нашили без сумње и у тој околности, што до сад још није довољно утрвен пут прђђи наших народних рукотворина, а би ће да је други узрок и то, што се оне не готове са довољно рационалности, па онда произвођачи не налазе повољна рачуна према уложеном новцу и труду око зготовљавања наших народних рукотворина. Тој сметњи нема двојбе да су позване наше задруге да доскоче, па да тиме предупреде сваку спекулацију, која се са нашим народом тера. Јер наш народ своје тка нине и све рукотворне производе продаје страним трговцима на своју штету буд зашто, па дотични препродавци стичу дво-струке новце на оној лепој роби на којој прави произвођач, наш народ, није добио ни ону вредност што њега кошта. Наравно да ту разлику између добивене цене и уложене вредности донекле увиђа и наш народ, па отуда је, да се наша домаћа радност у оној мери не негује, у колико би њена вредност то изискивала.

Па ко може побити вредност лепоти наших ћилимова и платна! Њима се украшују најсјајније палате. Па како би се ти наши домаћи производи тражили кад би се њиова израда још удешавала према данашњим захтевима и укусу; без сумње да би им прђђа била много већа а тиме би им и цена знатно скочила, од чега би наш народ имао велике користи. Наша домаћа радност би се већма развијала, наше рукотворине би биле већма тражене, народ би наш имао сигурно поље, на коме би нашао нова извора за подмирење својих сведневних потреба. На све ово позване су наше задруге да обрате пажњу нашег народа, па да удружењем својим створе прилике, да домаћа радност наша не падне, него да се што већма у народу нашем негује и развија и да од наших производа и наш народ има очевидне користи.

Као што рекох наше рукотворине ваљало би израђивати рационално, по модернијем укусу; да се то постигне произвођачи ваља да су познати са данашњим техничким израдама, па према томе да се усавршују у израђивању наших рукотворина, а никако да се задовољимо са примитивним укусом наших простих жена; то би се пак

постигло кад би се у нашем народу подигла модерна школа, у којој би се наше рукотворине не само израђивале, него би се наша женска младеж поучавала, како своју вештину у том раду да унапреди. Оваке школе радионице покушавала су поједина удружења подизати, али невештим руковањем и управљањем не показаше никаква успеха. Пошто таке школе радионице особито су потребне нашем народу, то би зар могуће било покушати њиово подизање у народу нашем, кад би баш то подузеће започеле наше женске задруге. Њиов је позив да припомогну цветању наше домаће радиности, па зато би њима и приличило да о овоме поведу озбиљан разговор. Шат би се тако могло створити средиште нашој домаћој радиности, од куда би се ширила по целом нашем народу, а њена производња разносила се на све стране света.

У Вел. Бечкереку је пре неколико година жупанија торонталска подигла таку модерну школу-радионицу, у којој су се готовиле по модерном укусу наше српске рукотворине; та је школа-радионица уређена по примеру најнапреднијих школа те врсте, снабдевена је са свима нужним спремама, које су потребне за једну такву творницу. Но та школа није одмах у први мах толико материјална успеха показивала по осниваче, колико су то они очекивали, те због тога је та школа престала радити и власници, којима као да беше пред очима ли свој материјални интерес вољни су да школу-радионицу предаду. *Велико бечкеречка добротворна задруга Сркиња имајући на уму све горе изложено одважила се да заједнички, у споразуму са свима задругама у нашем народу покуша, па да ову школу-творницу од шороншалске жупаније откупи, и у њојзи усредреди нашу домаћу индустрију.* Пошто би за откуп требала већа свота новаца — као што чујем од 40.000—50.000 фор. — то би се тај новац имао скупити издавањем акција, те би управо власници откупљене творнице постали сви акционари, неко акционарно удружење, чији би чланови били

Вел. Бечкерек, месеца октобра 1897.

у првом реду васколике наше задруге, па после и поједини родољуби народни, који располажу земаљским благом а умеју се одушевити за оваке по наш народ корисне установе. Замисао је лепа само ју треба сад и остварити. Пошто је ту у првом реду нуждан извештан капитал, то би биле позване све наше задруге, да о овој замисли односно о њеном остварењу озбиљно размисле па и коју проговоре. Свакако би најзгоднији начин био да се укупан капитал подели на 1000 деоница, а да свака деоница вреди 50 фор.; свака женска задруга прибележила би за себе онолики број деоница, колико јој то њено имовно стање допушта и још би свака задруга морала порадити да се извештан број деоница у њеној околини у народу нашем растури, док се не би на тај начин скупио читав нуждан капитал и онда би се замисао бечкеречке задруге остварила у толико, што би наш народ имао средиште своје радиности — рукотворине, ту би се наш народ усавршавао у домаћој радиности; ту би било неке врсте главно стовариште свију наших тканина, а управа, која би стојала на челу те наше установе тражила би излаза, којим би се народна роба у живљи промет пустила и у стране народе разносила.

Заиста врло лепа замисао и кад још себи предочимо племениту цел, онда признати морамо да је велико-бечкеречка задруга Сркиња у правом смислу схватила своју родољубиву задаћу и желити је да о остварењу оваке племените и родољубиве замисли све наше задруге Сркиња озбиљно размисле и проговоре, па шат да се пређе и самоме делу. Ми овај предлог најтоплије препоручујемо свима нашим задругама и родољубима, којима на срцу лежи напредак наше домаће радиности, предлог као предмет озбиљног саветовања и размишљања.

Узајамно саветовање ако нам не донесе користи, штете веће. — Сетимо се „Српске Банке“, то мушкиње урадише, а ми зар да не можемо.*)

Богданка Лазарова.

*) Ову красну замисао препоручујемо нашим поштованим Задругама Сркиња на расуђење, после кога би ваљало по нашем мишљењу свака наша добротворна задруга да своје писмено изјаснење у тој ствари достави вел бечкеречкој добротворној задрузи Сркиња, као покретачу.

МЛАЂАНИ СНОВИ.

(ПО НЕМАЧКОМ.)

Сновима бајним младић се шеће,
Разгледа поље, шарено цвеће,
Усхићен снује будућност сјајну,
Искрено срце не зна за тајну.

Замишља живот ружичном бојом,
Свет му је небо, људи су бози,
У машти збори са срећом својом,
Не зна за патњу што жићу грози.

А благи лахор лепрша крили,
Несташно љуљка, миомир шири,
Цветак се нија, попушта сили,
На њега слећу шарни лепири.

У лисју густом тике скривене,
Сложно започну песме милене,
Гласима милим живо се вију,
Док најзад с' песме у једно слију.

„Ој лакше, лакше, стипајте гласе!
Умилне песме задрж'те за се,
У души младић заносно снује,
Не квар'те снове, он шеће, ту је.

Јутрења румен сада му свиће,
Пролеће мило, млађано жиће.
Па нека снује, сад му је доба,
Ој много има до ладног гроба.

Слободан.

НОВИ ДОБРОТВОРИ.

У свима временима је било људи у српском народу, коме је Бог дао земнога блага, па су се било још за живота, било у очи своје смрти сетили свога народа, и даровали му на разне добротворне цели велике делове свога имања. И у најновије доба имамо да забележимо име, које је за живота жарко кучало за свој народ, име упокојеног *Љубомира Недељковића* грађанина вршачког, који је целог века свога неуморно радио, и тиме лепо имање стекао, а на самрти је оставио себи задужбину, трајнију од туча и камена.

Замисао његова била је та, да омогући Србима трговцима или занатлијама, који су радњу изучили своју, који су честити и ваљани, а немају средства да отпочну радњу, да се такима прискочи новчано у помоћ, да могу своју радњу у Вршцу или другом ком месту у Угарској започети.

Ту замисао покојникову остварила је удовица његова, врла родољубкиња гђа *Јулијана Недељковић*, која је са имањем осталим расположила тако, да се из имања пок. *Љубомира Недељковића* у своти од *тридесет хиљада* оснује заклада, којом ће

руковати „Матица Српска.“ и из које ће се сваке три године потпомоћи ваљан и честит Србин трговац или занатлија, који ће отворити своју радњу било у Вршцу, било у ком већем месту Угарске, где Срби живе. Приходе од горње своте за живота ужива ће госпођа *Јулијана Недељковић*.

Осим овога завештала је гђа *Јулијана Недељковићка* 500 фор. благодeјанију вршачком, 200 фор. добротворној Задруги Српкиња у Вршцу, 100 фор. фонду за сироту децу, 100 фор. српском певачком друштву, и 100 фор. градској болници у Вршцу.

Остварењем замисли и жеље како покојнога *Љубомира Недељковића* тако и његове врле супруге удове *Јулијане Недељковићке* омогућено је, да се подиже и снажи наш трговачки и занатлијски подмладак, а завештатељи су у народу тиме најтрајнији и неувели спомен себи подигли.

Живела добротворка гђа *Јулијана Недељковићка*!

Нека је слава упокојеном добротвору *Љубомиру Недељковићу*!

МОМ ЗЛАТУ.

Ево ти песме милено злато,
У њојзи излив душе млађане,
Ево ти песме из срца врела,
Искрене, чисте и обасјане.

Ево ти песме сунашце бајно,
Прими је, прими, теби је дајем,
Па кад си сунце, а ти ју већма
Обасјај твојим сунчаним сјајем.

Ево ти песме, ал' шта ћу даље?
Узми је, читај, и све ћеш знати,
У њој ћеш наћи изливе душе,
Кашће ти злато што срце пати.

Кашће ти да си: анђео благи
Срдашца мога, све душе моје;
Кашће ти да си: храм светилишта,
Анђели благи где имне поје.

Анђеле лепи, погледај на ме,
Оживи душу зрацима сјајним,
Излечи срце, дај му живота
Погледом твојим, чаробним, бајним.

Ево ти песме, ал' шта ћу даље?
Узми је, читај и све ћеш знати,
У њој ћеш наћи изливе душе,
Кашће ти, злато, што срце пати.

Љубивој.

УЛОГА ЖЕНЕ У САВРЕМЕНОМ ДРУШТВУ.

(Кнез Анцело Губернатис.)

(Свршетак.)

Првих столећа Средњег Века, изгледа као да је скоро са свим збрисана слика жене, која је од робље из незнабожачких времена постала другарица човека, која му је помагала да се створи породица човечанска.

Изузимајући по коју светитељку мученицу, по коју побожну царицу, по коју мудру светитељку, као што је св. Цецилија, племенита Римљанка, која је научила авђелску музику, као што је Теодолинда, баварска кнегиња, што је била краљица Лонгобардска, те паше склањала, да буду човечни, или као она немачка калуђерица Хросвита, што је у својој ћелији писала онако страсне драме, или као она париска љубавница Елојиза, што је страдала са своје љубави, те се затворила у манастир и отуда подизала своје узвишене и последње узвике о љубави, врло је кратка и ни мало није сјајна спољна историја женина све до освета новог света.

Око хиљадите пак године појављује се, у свом дугом елегантном ношиву, као бела вила, господарка замка, напуштајући своје суморно уточиште замак с ћошкастим кулама, у којима је дотле живела. Она је скроз и скроз хришћанка, одушевљава се делима што их хришћански витезови по-

чинише у земљи по којој је ходио Спаситељ света; остала је чиста све до повратка свога војна; спрема се да га окити светитељском круном, златном копреном што је сама, као оно Пенелопа, изаткала својим рукама; приређује части и светковине; у замак свој позива трувере и трубадуре; с усхићењем слуша хвалу о великим делима што их је њен Крстоносац починио. Витези су научили од песника да за њих нема боље препоруке да се допадне изабраницама срца свога, до да буду побожни и ваљани. И тако је хришћанска жена створила романе витештва.

Али се понекад дешава, да лепа кастеланка, очекујући витеза кога нема да дође, поклони слух дирљивом гласу песникову, који опева витешка дела и пожртвовања, па поклањајући песнику испрва само своју пажњу, а после и памет, поклања му најпосле и срце своје. И тако, о сваком пролећу плету се венци од цвећа, у замку се пева све једнако о љубави, па на послетку заљубљује се песник у ону што држи венац у руци да трубадура окити њиме. Ово се понавља по један пут сваке године; сваки нови песник који на двор дође мора одсад да пева самој својој господарци; отпочело се врло природно и

врло озбиљно, па се завршило поезијом извештаченом, у којој је доста простаклука. Провансалска је књижевност најверније огледало такве поезије.

Али усред ове цветне ливаде од песме и беседништва, приметнуше се пупољци и расцветаше се, бесмртним дахом љубави и ђенија, два божанствена дрвета: *Божанствена Комедија* и *Канцјонијере* (*Песмарице*).

Две изврсне жене, једна Флорентинка а друга из провинције, обратиле су на се пажњу Дантеову и Петраркину. Испрва је и Дантеа и Петрарку заносила, нема сумње, њихова лепота, али ни Беатрича ни Лаура нису биле по свој прилици најлепше жене својега времена и света у којем су живе. Међу тим, и Лаура и Беатрича говориле су својим погледом, својим осмејком и својим гласом; оно што су оне могле дати од себе, било је само божанствено осећање. Никад се дотле хришћански свет није одушевљавао женином душом онако идеално, платонично, као што се тада први пут поче о њој да интересује; нико није дотле угледао Рај својим земаљским очима, као што се сад то постиже очима жене која истински воли. И поезија се тада поче да служи изразима најелегантнијим, најсуптилнијим, најлакшим, најпрозрачнијим, најмузикалнијим, е да би што верније исказала то ново осећање, е да би преко уметности показала очевидно свету оно што је невидљиво, оно што је неодређено, а што хоће да постане бесконачно.

На скоро после тога појавиће се у Напуљу Бокачио, који са свим друкчије воли своју племениту и лепу Марију од Аквине, коју он на више места називље *Фијамешом* (*Пламичком*). У очима ове галантне жене он је често видео како се зажиже огањ жеља; а кад је на своје груди притиснуо љубљено створење, онда је први пут осетио и прву љубав и њено крунисање и ни за чим другим ни тежио није, до да два створа поживе на овој земљи што слађе и што веселије. Бокачио није ишао за тим, да идеалише жену својега доба; њему је довољно било само то, што ће да представи Флорентинку и Наполитанку онакву како их је он познавао и волео својом чулном љубављу; он је

жудео за женом ватреном и верном. Као велики уметник и он је за то био, да се у љубави пази на законе естетике, али ни мало није марио за љубав која хоће да моралише. По његовој памети, љубав је не само нешто здраво, већ готово и нешто мудро; зато је он не само препорује, већ се прави и мудрим наставником њеним. Али и у њега, као год и код наших старих, нема другог разлога да се састају човек и жена, до једино ради задовољства. Он истина воли жену, али много баш не поштује своју савремену. Декамеронове су жене љубазне, живе и заносљиве, али тип им је ретко узвишен. Она дивна Гризелда, што својом верношћу изгледа да достиже до јуначког ступња и да чини изузетак, није Бокачијева замисао; то је само развијени онај основни тип што се налази у источњачкој старој традицији, нарочито у индијској епској и драмској легенди о „Сакунтали“, напуштеној и превареној супрузи, која је сачувала своју чистоту и племениту верност, а тако исто и у западњачкој хришћанској легенди о св. Геновеви, о св. Оливији, о кћери краља дачког и о Крешенцији.

Али у том истом веку, када су се у „Фијамети“ флорентинског приповедача изнеле све прелести земаљске љубави, проналази се у Сијени једна жена моћна и јуначна, речита и страсна до заноса, жена за дивљење, која је на самој себи показала, колико је њен пол, полетом душе, понекад узвишенији од наше. То је Катарина Беникконова, којој припада част што је повратила папе из Авињона у Рим. Као год оно у старо време, што од увређеног поноса Кориоланова није могао добити ни изасланик, ни народ, ни сенат, већ је то постигла једном прекорном речју узвишена мајка, и нежна супруга једном сузом својом, тако исто у четрнаестом веку после толиких узалудних упињања, од стране дипломата и посланика сваке врсте код папа, пошло је за руком једној светој, одушевљеној жени, жени пуној топлине, сажаљења и милосрђа, те узвишеним жаром речитости своје избави папу из новог ропства вавилонског.

Скоро пуних сто година доцније јавља се једна сирота девојка, Јованка од Арка,

Дева Орлеанска, задахнута примером и чудноватим привиђањем Сијенске светиљке, те се сама лађа јуначкога предузећа и предводи краља од Француске и његове електризоване ратнике у свети бој противу страних завојевача њене леше отаџбине. Одкуда овој девојци та скоро надчовечанска моћ, ако не из душе жене која, пробуђена, узбуђена и зажарена, улива по који пут божанско одушевљење у дела човекова?

Угледајући се, а може бити и учећи се на многобројним примерима у чудноватој књизи Бокачијевој *De claris mulieribus* („О славним женама“) у оном великом веку Обнове талијанске, налазимо поред жена песникиња, поред жена хуманискиња, поред жена мудрих и учених, у Италији жена јунакиња, храбрих владарки, које су не само мудро управљале својим државама, него су их умеле и да бране храбро од непријатеља као н. пр. Катарина Сфорца.

Али под полу источњачком, полу-калуђерском, шпањолском владавином, кад је жена морала да носи густу копрену и бројанице, припреми се, под заштитом Језуита, долазак оног века када се јавио Тартиф Молијеров и када се јавила Госпођа Меоттон. Под владавином апсолутистичних монархија и свете Инквизиције све се доведе у ред и жена изгуби оно што чини природу њену и у сред друштва, које је само себи досадно постало, почеше излазити карикатуре о „*Лепотицама смешним*“ и „*Женама мудрицама*.“

У овој дугој досади у веку Лудвика XV, жена је дошла на мисао да се свети, час уносећи у свој будоар духовитост и савитљивост, место афектације и укочености, која је тада у њему владала, а час узимајући кључеве од поља, под лепим књижевним изговором, да хоће да слуша песме пастирске, да хоће да обожава природу. Млада Марија Антонета лепо је и духовито говорила, како јој се чини кад чита Флоријанове приче, као да једе чорбу млеком зачињену, а у истини она јесте волела чорбу млеком зачињену, и за кратко време среће њене она је више волела миришљави шумски ваздух, но версаљску етикецију, или ти строгост своје дворске

госпође, која јој није давала ни да облачи кошуљу која се њој допадала.

Еlegantне лепојке прошлога века, старе мајке, за које нам често причају да су биле велике грешнице, нису биле у главном друкчије но само љубазне и духовите, а ни мало нису биле неваљалице. Биле су, нема спора, мало раскалашне о данима радосним, и нимало нису биле забринуте због олује, што је почела да тутњи из далека. Али, кад се олуја осула, са свом жестином својом, какву ни један мудрац предвиђао није, многе су од њих ухватиле се у коштац с опасношћу па су једне предњачиле краљици својој, а друге се на њу угледале, пењући се јуначки и без страха на шафот. Јадна слабачка створења, за која се мислило да су се родила саморади задовољства, црпла су из свога достојанства као велике госпе, мајке и супруге, и снаге и врлине, за најузвишеније жртве на свету. Оне, које је гилотина поштедела, које је постигло тужно прогонство, те у њему подносиле највећу оскудицу и живеле у вечитом страху, предњачили су и мужевима својим и деци својој јуначким поносом, као оно стари стојици, васпитавајући нов нараштај, који је после за Првога Царства и за Ресторације починио чуда од јунаштва и припремио обновљење данашње Француске.

Има једна пословица, која веле: „Што жена хоће, то Бог хоће.“ Ова је пословица истинита зато, што је сам Бог задахнуо женину душу неком тајанственошћу.

Ми смо нарочито скренули пажњу своју на историју француске револуције. Али скоро и у свакој земљи у Европи, где се примећава ма какав знак народнога ускрснућа, главни део заслуге припада жени, која никад није била неваљала, јер је она свакад све плашљивице и подлаце гонила праведним гнушањем и племенитим презирањем својим.

Да није било великог нараштаја од племенитих матера и супруга, не би у нашем веку било читаве војске од племенитих родољуба, јунака и мученика, који су свакад залагали своју главу за независност и слободу своје отаџбине. Свака би нам земља имала да прича по које ју-

начко дело што су починиле славне жене њене.

Зар се могу доиста да забораве јуначка дела оних жена Сулиотских, што им се синови и унуци, данашњи Крићани, боре тако славно? Младе Рускиње данашњег доба имају доиста разлога да се поносе, што су их родиле оне велике мајке, јуначке супруге Декабриста, које су ишле у Сибир за својим драгим прогнаницима. Колико је и колико родуљуба, а колико револуционара немачких, мађарских, талијанских загрејало љубав према отаџбини на топлом срцу жене љубљене! Зар нису Кернер и Хервег, Петефи и Рига, Бехе и Мамели били одушевљени за певање оних њихових огњених песама зато, што им је женски глас, после пољупца слатка, шапутао: А сад, хајде, јуначе мој, хајд' певај и биј се за ослобођење земље твоје? Зар ви сами, племенити борци српски, нисте били сведоци одушевљења пробуђенога изненадном појавом анђела милосрђа, који сиђе с престола да вам ране завија.

Како да нас не обузме осећање обожавања тога слабаккога створења, што нам снагу улива и што по некад патприродна дела самога Бога претвара у проста дела своје преданости?

Пре кратког времена, услед пропаганде седога г. Гледстона и његових многобројних женских присталица, настао је у Енглеској јак покрет, да се и женама извојују политичка права.

Треба ли да кажем, како се томе не радујем. Да кажем, како се мени чини, да је жена много јача на свом дому, но кад се залети, као што хоће, у отровну вртоглавицу и опасну буру парламентарнога живота? Е па лепо, она ће сад гласати за нарочитог свог кандидата. Шта ће отуда настуци? Зар се неће десити више пута, да њен кандидат не буде кандидат њена мужа? Зар се неће дешће појављивати за време избора којекакве свађе домаће? Зар синови неће, према наклоности својој, бити час уз оца, час уз матер? Зар се онда, поред иначе велике партијске збрке, неће често нарушавати породички мир и то све због ствари, које се породице баш ништа не тичу?

Пре него што се Енглескињи натури

то право, она је у стању, не истичући се много, да игра много ширу и много пријатнију улогу него што је та, којом као да се поноси сада. Њена реч изушћена кад и како треба у стању је да задобије хиљаду гласова, док међу тим сад не би вредила више но онолико колико и свака јадна и тричава јединица. Њен посредни и општи утицај више вреди од њеног непосредног и засебног делања. Њен таленат женски опажа се, с омање дреке и праске, али начином природнијим деликатнијим и поетичнијим. Право гласања, које би се дало Енглескињи, није ништа друго до проза грађанске рачунице од овога века који је на измаку. Ваља се прибојавати, да онога дана, када се жена буде непосредно политиком бавила, људи остављени и напуштени, не почну се занимати чим другим; да се опет не појави Херкул с вретеном Омфалије, како место ње конце преде.

Ма какав положај у друштву нека је Бог жени одредио, опет она може да врши задаћу и пријатну и благотворну. Била она сељанка, радница, газдарица, велика госпа или владарка, свака, према своме положају, има својих и малих и великих дужности према човечанском друштву; али је најузвишенија дужност свију њих, да су љубазне, да воле и да се даду волети. Наше старе мајке, наше прабабе нису умеле ни да читају људски, а о правилном писању и да не говоримо, па опет зато биле су за обожавање и обожаване су. То је зато, што је свака савршено разумевала своје стање; што је свака умела да особите дражи позајми свакој речи својој и сваком раду своме; што је волела безазлено неприкривено, а не с увијањем и претварањем. Није њој ни једнога дана незнано било, колику власт има над човеком, али се она никад није на ту власт позивала, и зато ју је пријатно и вршила свакога у Бога дана.

Данас се много више претресају права женина. Жени је дато доста места у школама, у разним гранама државне управе, у новинарству, у књижевним и научним друштвима. Она данас с тога доиста зарађује и новца више, но некада, али зато није ни мало богатија, ни уваженија, ни

траженија. На против, ја се бојим, да жена, која је занега данашњом струјом духа сувише позитивнога, није већ изгубила неки део од добра што је имала. Та ето се већ с неким негодовањем, у које је помешано и нешто презирања, изражава човек данас о слободној жени, што сама зарађује своје парче хлеба. У осталом мора се признати и то, да се таква жена врло мало стара о породици својој; огњиште јој се, кад она није дома, охладило; онај породички ваздух, који је она већим делом задахнула својим рођеним дахом, не веје већ онако како треба; а сав породични живот све је узбуђенији и лабавији и зато нам се не допада онако, као што се пре допадао. Човек, који није изгубио осећање поштена поноса, радије ће радити и двојном више, те да се домаћи приходи повећају, него што ће да гледа напуштену кућу и децу своју и остављену на божју вересију. Свакад је мајка, супруга била сјајно средиште васколиког живота породичног. Ако се угаси

тај свети огањ; ако жена осети да нема потпоре у човека свога; ако у човека нема савести, да штити и усређава љубљено створење које је слабије од њега, онда се породички живот измеће у досаду, терет и везу која се сносити не може. Женино је да упали жижак на огњишту, али уље за тај жижак треба човек да принесе. Ако жена оде од куће, тужна и брижна, да она прибави што за кућу треба, одмах ће се осетити празнина и у кући и у срцу мужевљевом.

Нема сумње, жена нам привређује више, но кад пара кући доноси. Више но сва блага на свету вреди њено старање о кући и деци нашој, њено тајно обожавање којим нас усређује и онај олтар који нам подиже, кити и украшава на огњишту нашем.

Ма из које земље била, ма из којег друштвеног положаја била, жена ће нас само љубављу својом задобити; а од свију жена најбогатија је она која нас умедне најбоље воleti.

СПОМЕНИЦИ — ЦВЕТЦИ.

I.

У времена тужна, брижна,
Што је било, што је прешло
Избрисаће и сатрће
Срећно доба што је дошло.

Небројене оне сузе
Са зле судбе што си лила,
Па ударце оне тешке,
Којима те судба била.

Предаћемо забраву . . .
Живићемо ново доба.
Стећићемо, злато, срећу,
Вечну срећу чак до гроба.

28. VII. 1896.

II.

Богати су, силни неки,
На хиљаде блага броје;
А ја, злато, немам ништа
До-ли само песме своје.

Богат ће ти можда дати
Златан ђердан око врата.
Ја то немам. А и шта ће
Теби злату хладна злата.

Ја ћу песму да ти певам,
Ја ћу срећу да ти дадем.
То је, злато, моје злато,
Дивно злато што имадем.

10. X. 1896.

III.

Запевао славуј мали
На зеленој грани:
„Ал' су мили, ал' су слатки
У љубави дани!“

Је ли, душо, да су слатки
У љубави дани, . . .
Па још кад су неком вишом
Срећом изаткани!

15. X. 1896.

Радослав.

СЛИЧИЦЕ СА КОЛОДВОРА.

Требао је окрепе и надао се наћи на шумовитом подножју чаровите горе у сред милодуха јеловника Диван зрак. Спокојна тишина. Забитност — за велеграђанина — рај. Пода се слаткој беспослици. Тек гдјекад закренуо би путањом, која га је водила до клисурасте, маховином обрасле хриди, испружио се на наравним тим сагом и проматрао живот долина колодвору. Влакови се ту укрштавали; путници прелазили из једнога влака у други. Нуто тишина. Час за тим ударци звона, врева, жвиждук, топот и опет тишина, мир. Но било међу путницима и таквих који су морали подуже чекати у * на слиједећи влак, којим ће наставити своје путовање. А да си вријеме чекања што угодније прикрате обичавали су попети се на хумак насупротив колодвора. Примамила их хладовита сјена и милодух првогорице. Ове путнике проматрао је Милан Јеличић са свога скровишта особито радо. Вичан душевном раду подао му се и сад нехотице.

Проматрајућ путнике суне му једном из небуха питање кроз главу чему, зашто ли сав тај свијет путује?

Нехотице им стане одгонетати црте и изразе лица и где чуда — наједаред му се причинило, као да гледа панораму живих слика у којој свака бличје приказује другу слику са посебним својим тумачењем.

* * *

На прву клупу на подножју хумка нуто сјео старац. Ноге му клонуле, не може даље. Сав дрхће — од слабости слабости старачке можда — сиром! Старица до њега, вјерна другарица дуга му низа годинница, у црно се заодјенула. Зар случајно?

Ох! не, не, болно зборе горке сузе, које јој се краду кроз наборе блиједа лица. Угасле очи обију стараца не виде лепоту природе око себе већ само овај црни вагон тамо на трачницама колодвора, на којем се бјеласа овелика бијела цедуља а на њој обиљежје крста.

Мртвац се преважа, шалутали су путници. Да, мртва нада клонулих стараца, угасло сунашце, које им је требало гријати последње дане живота. —

Мртвац је њихов јединац.

* * *

„Ох мајко, мајчице где шаровитог лептира што га улотив!“

„Татице драги погледај де лијена цвијета — убрала ти га је твоја Даница, да се окитиш с њиме.“

Тако клицала дјеца, мушкарац и дјевојчица дотрчав до друге клупе на јој им сједили млади сретни родитељи. Мајчици сјевају очи гледајући младога делију, синчића свога, а отац подигао малу своју ћеркицу на крило и мило се смијешећ гледа је како јој њежни прстићи убрани цвијетак утичу у запутања капута.

„Зар не мамиче? у шумици око нашега љетника слободно ћу смјети ловити лептире по вољи још и више.“

„А ја татици за писаћи стол убраћу даномице свјежа цвијећа, и савити их у красну киту.“

„Јест златни наши,“ огрле их родитељи њежно, „све, све, што вам срдашце зажели слободно вам је ондје уживати кроз два мјесеца, то нека је награда за ваш мар и настојање којим сте ме веселили кроз дугих десет школских мјесеци.“

* * *

Прича *Јелица Беловић-Бернадзиковска.*

ИЗ ПЕСАМА К. ТОТА.

I.

Желео бих, да ми Господ
Тек таково срце да,
Што ка' моје осећати
И љубити може, зна.

У ком снови, топле чешње
У леп да се слију склад,
Као што се у тих поток
Ствара бурне воде пад.

Да је пун му осећаја,
Свега лепог сваки пут.

А све нека љубав бива
И њој само прави пут!

Нек сва чувства за њу живе,
Нек и тежњи гове тој,
Као што за мајку раде
Благодарна деца јој!

Тек таково срце желим,
Такву љубав, такав жар!
Сретним би ме учинио
Тако диван божји дар!

II.

Махните ме, кад не треба пира
Сагресиће, ко сад мене дира!
Веселе вам, добри друзи,
Нека тече,
Али мени мировање
Сад је прече!

Махните ме, кад не треба пира!
Сагресиће, ко сад мене дира!
Не видите, да се вишњем
Богу молим? . . .
Оде она, коју љубим,
Страсно волим!

† *Ив. М. Поповић.*

РАДЊА ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

Нови Сад.

Добротворна Задруга Српкиња Ново-саткиња имала је своју редовну одборску седницу 4. (16.) октобра о. г. у којој је председавала начелница гђа Јулка Радовановићка. Главни је задатак био ове седнице, да се посаветује о друштвеној забави, која се у ово доба уобичајила и решено је, да се приреди „венчић“ у четвртак 13. (25.) новембра о. г. у дворани „Царице Јелисавете.“ Улазница да буде као и до сада 1 фор. од особе, а бригу око извођења те забаве примиле су одборкиње: Ирма Адамовићка, Ангелина Ђ. Поповића и Марија Плавшићка. — Овом приликом подељено је приправници гор. карловачке учитељске школе IV. разр. Меланији Белановићевој по 5 фор. месечне потпоре за ову школ. 1897-8 годину. Осим тога известио је перовођа одбор, да је маџистрат овдашњи изјавио друштву захвалу и призвање на труду око исхране српске сироте школ. деце у прошлој зими и узео на повољно знање рачуне о том — Даље, да је послао на углед правила друштвена г. пароху новоградешком Василију Свилару, који намерава тамо основати сличну задругу Српкиња. — Известио је, да је одржан годишњи јавни испит у друштвено-општинском забавишту 19. јуна (1. јула) о. г. пре подне од 9—11 сати и да је забавиља на задовољство присутних извела свој рад с децом.

Вел. Бечкерек.

Управни одбор велико бечкеречке задруге Српкиња одржао је 17. октобра о. г. у 3 сата по подне у српском забавишту своју редовну одборску седницу под председништвом Марије Савић председкиње. Присутни: Марија Купусаревић подпред-

седкиња, Катарина Стојковић заменица благајкиње, — Корнелија Фука-Стојшић рачунопрегледачица — Јелена Вуков, Ана Живановић, Јованка Крстић, Роза Крстић, Олга Матејић, Јулка Мандровић и Софија Манојловић одборкиње, — Јелена Поповић, Милена Матејић, Наталија Михајловић и Катица Ристић, — Васа Лучић свећеник, Милан Матејић и Сава Клее перовођа.

Председкиња јавља, да ће господин Васа Лучић свећеник о животу и раду оца српске нове књижевности Вука Караџића помена ради говорити, чији су земни остатци сарањени у Бечу 1864. године на Марксовом гробљу а 12. октобра о. г. свечано у Београд пренешени. — Господин Васа Лучић у лепом и кратком говору свом црта живот, рад и дела великог српског књижевника Вука Караџића и подсећа задругу Српкиња на велике заслуге његове као оца нове народне књиге Срба, заснивача и неуморног раденика новог културног живота свеукупног народа српског и уједно позива и моли да што више, како у кући тако исто и у друштву, мили наш српски језик, којег нам је Вук пречиштио и у аманет оставио, увек употребљују и негују. Устајањем чланови задруге одају почаст сени његовој са ускликом: „Слава неумрлом Вуку Караџићу“ а говор свећеника буде пропраћен са „живео.“*)

Перовођа чита предлог у погледу изнесене замисли у броју 10. „Женског Света“ да се у појединим местима поди-

*) Велико-бечкеречка добротворна Задруга Српкиња је и овим чином показала, одајући помен не умрлом Вуку, да стоји на висини свога задатка, кога у народу нашем врши. Исто тако је и госп. свештеник Васа Лучић показао, да свој позив као свећеник врши у корист свију чињеница народних.

Гну раденичке школе женског ручног рада и о начину како би се до нужног материјалног средства дошло? — Председкиња Марија Савић прихваћа замисао као врло потребиту и корисну по народ српски, предлаже, да се овомесна задруга Српкиња са осталим женским задругама у споразум стави, да овомесну фабрику Ђилимова и школу женског ручног рада торонталске жупаније, која би се сада по врло повољну цену и услов добити могла, заједнички откупи, и то путём уписивања акција, и моли да ју одбор опуномоћи, да се у име задруге Српкиња код жупана торонталске жупаније као председника акционарног друштва распита за цену и услове откупа: а тако исто да може и за мњење свијух женских задруга запитати е да ли и они потребу подизања таквих раденичких школа увиђају? Је су ли вољни да у заједницу ради подизања таквих школа ступе? Са коликим капиталом могли би допринети заједници? И колико би акција ван задруге у своме месту уписати могли? Даље да определе места, где би се тикачке школе отворити имале, ако се неби откуп овдашње школе и творнице остварити могао. — Одбор увиђајући потребу таквих врло корисних школа, усваја једногласно предлог и опуномоћава председкињу Марију Савић и перовођу Саву Клеја, да се са женским задругама ради мњења њиовог, а са жупаном торонталске жупаније ради цене и услова откупа у преписку ставе и у своје време управни одбор о резултату известе.

Перовођа чита предлог гђе Емилије Мучалке председкиње суботичке задруге у погледу заједница свију добротворних задруга Српкиња ради оснивања фонда за стипендије женскиња на више науке решено је: да за сада, пошто је задруга намерна да овомесну творницу и тикачку школу од торонталске жупаније откупи, не сме се упуштати у никакве даље обвезе.

Но у случају, да се подузеће откупа не би могло остварити, прихваћа племенити и родољубиви предлог госпође Емилије Мучалке председкиње суботичких Српкиња и поднеће предлог главној скупштини ради оснивања фонда за стипендије женскиња.

Марија Купусаровић подпредседкиња јавља, да због отсуства председника црквено школске општине гдина Др. Петровића, није могла у погледу припомоћи од стране црквене општине ради отварања учитељског места српског језика и повеснице на заводу овомесних милосрдних сестара договор одржати, и по повратку његовом настојаће што пре састанак одржати и одбор известити. — Узима се на знање.

Перовођа чита питање уредништва „Женског Света“ „Ко су код овомесне задруге Српкиња прави чланови?“ има се славно уредништво известити, да чланови оснивачи задруге и помагачице Српкиње имају право саветујућег и решавајућег гласа, а мушки и Несрпкиње немају никаквих права.

Роза Крстић и Лујза Исаковић јављају да су рачуне о школарини у забавишту прегледали но са књигама благајкиње због отсуства њеног сравнити нису могли, које ће доцније учинити и одбору поднети. — Узима се на знање.

Гдин Милан Матејић члан дилетантског позоришног друштва позива одбор задруге Српкиња, да на сутрашњем састанку ради приређивања двеју позоришних представа у корист фонда задруге Српкиња, учитељског конвикта и певачког друштва изасланице своје пошаље. — Одређује се подпредседкиња и две одборкиње.

Перовођа јавља, да је асигурација на забавиште 14. октобра о. г. истекла и упозорује одбор ради обнове. Упућује се заменица благајкиње Катарина Стојковић да на 6 година асигурацију обнови.

БЕЛЕШКЕ.

ПРОСВЕТА.

Жансна гимназија. Кр. уг. министарство богочасти и јавне наставе наредило је, да се виша девојачка школа у Будимпешти из VI округа претвори ове школ. 1897-8. год. у жен. гимназију, тако, да се у горњим разредима у место француског језика и жен. ручног рада узме латински језик. На досадањи шест разреда додаће се још 7 и 8 разред, те ће се онда после матуре примати ове ученице на свеучилиште. Девојчице из IV. разреда грађанских и срп. виших девојачких школа примаће се у V. разред ове гимназије.

Број српских вероисповедних основних школа и учитеља. По најновијим званичним податцима у Угарској има 403 српске вероисповедне основне школе са толико учитељских снага, и 12 српских вероисповедних забавишта са 12 забавиља. Од учитељских снага су 299 учитељи, 104 учитељице и 12 забавиља.

У Хрватској и Славонији само у 17 црквених општина постоје српске вероисповедне школе, са 37 одељених школских разреда у којима депају 37 учитељских снага и то 25 учитеља и 12 учитељица. И тако у целој Митрополији карловачкој имамо 440 школа са толико учитељских снага, од којих су 324 учитеља а 116 учитељица.

— По извештајима управа учитељских и виших девојачких школа, има ове године уписано у сомборској учитељској школи свега 128 приправница (на спрам 74 приправника). У вишим девојачким школама уписало се: У Новом Саду 166, у Панчеву 78, у Сомбору 67 ученица. На панчевачкој вишој девојачкој школи кандидована је на упражњено место гђца *Исидора Секулићева*.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Лен против стеница. Против овог непријатног инсекта каква ти се средства не препоручују, и опет као да су сва још недовољна да се људство ослободи тога гада. Као врло поуздано средство јесте сирћетна киселина. Ваља узети стаклену штрцаљку, напунити је овом киселином, па прскати у пукотине и углове где се сумња да стеница има па и рупе где се кревет саставља, ваља испунити овом течношћу. Једна

је кап довољна па да стеница мртва остане. Ово средство је и јевтиније и боље него сваки прашак за инсекте.

Лимунов сок као лек. Ово је просто али веома лековито средство, нарочито противу болести у носу и грлу, јер оно може не само да спречи даље ширење болести, него оно убија и саму клицу у њој. Кијавица се врло брзо лечи соком од лимуна, кад се по неколико пута на дан у нос ушмркне. Особито је овај сок добар за рђаве зубе и усне болести, те с тога ваља сваки дан испрати уста водом, у којој има лимунова сока. Исто тако може да се излечи брадавица, жуљ, липшај или промрзло место, кад се на све привеже парче лимуна.

Изврсно средство против буба шваба, је смеша од 2 дела боракса и једног дела салицилне киселине: Овог прашка треба усуги у рупице, где се бубе швабе крију, па их замазати тестом од гипса. Ако се рупице не могу да пронађу, или се до њих не може да дође, онда треба скувати грашка, па додати масти и пива и од тога направити кашу. Три дела ове каше треба мешати с једним делом поменуто смесе прашка и направити мале куглице. Куглице се метну на место, где ових буба највише има. Ако се ово средство неколико пута употреби сасвим ће се утаманили овај досадан инсекат.

Жути оновири за слике и огледала, који се обично зову „златни“ врло се често и брзо прљају. Да се добро очисте ради се овако: Треба узети главицу црног лука па је преполовити и оном полутком добро истрти оквир који се чисти. Затим треба оквир избрисати сунђером из кишнице, па га онда меканом сувом крпом исушити.

Чишћење шиваћих машина. Кад се нахвата уљани талог и прашина на машинским деловима, ваља их намазати са мало бензина, па после тога окретати машину неколико пута. Кад зејтин омекне треба га крпом обрисати и машину као обично намазати зејтином.

Вином напуњене флаше — не треба никад оставити да дџпке стоје, него их увек ваља положити, јер се у првом случају запушачи осуше, па ма они како добри били, и онда пропуштају ваздух у вино, те се оно услед тога уквари; а кад флаше полошке леже, онда су запушачи увек

опточени вином, не могу да се сасуше и не пропуштају ваздух, и с тога се вино не може покварити.

ЗДРАВСТВЕНЕ БЕЛЕШКЕ.

Неговање косе. Зна се, да је кад је здрава крв, да је онда и коса добра, али ипак је треба неговати. Прво је да се сваки дан чешља са ретким и чистим чешљем и за тим са четком којане треба да је здраво оштра. Поред свакодневног чешљања треба главу месечно један пут прати сапуњавом водом, да би се перут и прашина очистила. За тим избрисати добро, осушити и ишчешљати. Децу је најбоље у вече мити, јер се ноћу лакше суши коса, а дању може се влажном косом навући главобоља или кијавица.

Најбоље је да се коса не маже, но ако је здраво сува може се мазати зејтином од бадема и тим се коса добро натре. Ако се жели да девојчица има леу и густу косу, треба је почети плести од 10—11 год.; и то треба је научити да уме сама да оплете. Чешљеви дечији за косе штодљиви су за корен.

Ако коса много опада, треба је неко време само ретким чешљем и меканом четком чешљати. Јако стезање косе са вуном или стезање у увијању врло је штодљиво и проузрокује често главобољу, флеке на лицу и опадање косе.

Тако исто не ваља врло кратко шишати децу и често; него један пут у два месеца, особито ако им је слаба коса, јер шишање ништа не утиче на корен, него може дете да захладни да добије кијавицу, каишаљ' увобољу и т. д. Ишчешљавање косе то је једини лек за растење косе. Може се осим прања, очистити петролеумом: треба узети 20 грама петролеума и 10 гр. зејтина па то помешати. Ако се хоће може се помешати и перувијански балсам. Добро је косу и винским сирћетом помешаним с водом, са сунђером трљати.

Чување очију. Нема ваљда бољег средства за јачање и чување очњег вида, него што је вода. Не смемо ни казати ладна вода, да се неби рђаво разумело, па се ледена вода употребила. У опште се под ладном водом не разуме она испод леда, већ вода која је преноћила у спаваћој соби, дакле добро устајала вода. Кад се јутром такм водом поквасе очи, али пре него што се пита читало или радило, то знатно јача очњи вид. Ко пати од слабих очију, не би требало одмах из јутра да чита, пише или ручан рад да ради.

Грејање соба. Познато је, да је у собама где се ложи, горе испод таванице најтоплије, а што је све ближе патосу, то је све хладније, без обзира на коме је месту фуруна. Најхладније је не на самом патосу, него неколико центиметера изнад њега, а то је што се патос угреје од зрачења са таванице. То зрачење је јаче, дакле и грејање патоса је боље, што је фуруна виша, дакле што је ближа таваници. Тако се може постићи да је у соби једначија топлота у тој висини у којој се људи крећу, јер при садашњим фурунама и начину грејања је велика разлика у топлоти, у собама ноге нам зебу, а глава бучи од врућине.

ПОУКА, КЊИЖЕВНОСТ И УМЕТНОСТ.

— Година 1864. беше по српски народ веома жалосна. Те године покосила је неумитна смрт многу српску дичу и понос и то не само из старијега кола него и многу узданицу српску у младим годинама. Осим *Вука Стеф. Караџића* као што један савремени лист рече, „седега патријарха српске књижевности, који је красио врх пирамиде књижевника српских“, изгубисмо те кобне године међу осталим још и ове наше знамените људе: *Косту Руварца*, дра *Јована Андрејевића*, *Владимира Басића* (млађаног песника, од којег имамо и песму „Што ћутиш Србине тужни“), *Косту (Станоја) Бошковића* историка, *Павла Штамашовића* уредника „Летописа“ и „Српске пчеле“, *Јована С. Ђорђевића* писца приповедака у „Даници“, *Максима Здравковића* који је врло лепо писао у „Лицејци“ и који је превео с оригинала Русовљева „Емила“, *Манојла Коларовића* који је у „Летопису“ написао више важнијих чланака, *Штевана Марковића* преводиоца „Возарске девице“, која се некад врло радо читала у широј публици. Те године преминуше и два епископа српска: *Пакрачки Штеван Крагујевић*, и *Горњо-Карловачки Пешар Јовановић* бивши митрополит Београдски; два управитеља српских позоришта *Јован Кнежевић*, чији су чланови ушли као први чланови у српско народно позориште, и *Штеван Чекић*, управитељ једне позоришне дружине у Банату; два српска сликара уметника: *Миша Стакић* у Новом Саду и *Јован Поповић* у Панчеву; два добротвора српска: парох Новосадски *Ђорђе Вуковић* добротвор гимназије Новосадске, и *Никола Павловић* руски државни саветник, који је био Србин родом из Сегедина, те је Сегединској

цркви оставио 2000 комада холандских дуката; у Новом Саду покоси смрт два млађана и интелегентна Србина *Ђорђа Секулића* даровита медицинара, и *Ђоку Пасковића* који је свршио био правне науке у Бечу и у Прагу, те економску школу у Алтенбургу, па онда отишао на Тибингенски универзитет, желећи још и даље учити се, а био је у науци темељит, као ретко који и, као што „Даница“ пише, давао је најлепше наде за будућност. Исте те црне 1864. године умро је и *Бождар Радичевић*, отац нашега Бранка, који је и сам нешто на књижевности радио (превео је Шилерова „Виљема Тела“) и *Василије Стојадиновић* парох у Врднику, отац Милице Стојадиновићеве и Светозара Стојадиновића књижевника српског. — Те године су и код других народа умрли многи знаменити људи, од којих ћемо навести *Александра Христифоровића Восхокова*, рускога Вука Карацића; руски романописац и публициста *Достојевски*; Чесима *Прокопије Хоголушек*, приповедач, романсијер и журналиста. Путовао је по Црној Гори и Далмацији, те у својим историјским романима узи-

мао предмете из ових земаља; многи од његових романа преведени су и на српски језик као „Црногорци“, „Хајдуци“, „Змај од Ноћаја“, „Јерина“, „Поље Косово“, „Последњи краљ босански“, „Харамбаша“, и др. — Мађари су изгубили исте године *Владислава Салајију*, познатог историчара, *Имру Мадача*, писца „Човекове трагедије“ и *Андрију Фаја*, Нестора мађарске књижевности, који је највише радио, да Мађари добију народно позориште. — На неколико месеци пре Вука умро је *Јаков Грим*, с којим је Вук 50 година у пријатељству живео и у књижевној свези стојао. „Бр.“

— У главној скупштини друштва за срп. народно позориште, која је одржана у Нов. Саду 24. октобра (5 нов.) 1897. међу многим важним предметима закључено је и то, да се чланице позоришне дружине гђе *Драга Ружићка* и *Јеца Добриновићка* ставе у мир с обзиром на њихове велике заслуге за наше позориште, и за њихов многогодишњи рад на пољу српске глуме. Са њима ће многи типови, које су оне створиле, сићи са наше позорнице, док се не нађе когод, ко ће их заменити.

ЛИСТАК.

НИЈЕ МУ СУЂЕНА.

(СЛИКА ИЗ УЧИТЕЉСКОГ ЖИВОТА.)

НАПИСАО: *Миљивој Чудомировић*.

(Свршетак)

V.

Кад је учитељ Љубинко дошао у село, понудио се био господар Паји, да га прими у кост. Овај би га драге воље био примио, али је то за госпоњу Пелу било трудно, да се сваки дан опет мора бринути: шта би кувала. Но осим тога она је још више рачунала, да га не прими и с разлога: што ће се тад морати пре женити... А она ће му наравно — као што знамо — понудити своју прија Милеву, јер да боље партије од ње и нема у околици!... те да ће на брзо и сватова бити, — али се преварила јак!

Као да је учитељ Љубинко увидео, да се мора у овоме забитоме сеоцу, још и глађу патити. Предао се својој судбини, јер се надао, да неће то тако дуго бити. Ручак је добивао из једне суседне куће, а за зајутрак и вечеру бринуо се и сам.

Кад год би му госпоња Пела пребацивала, што се не жени, кад има тако лепу прилику, те да

се не пати глађу, увек би одговорио: да има још времена за женидбу.

Има, али госпоња Пели није до чекања. Та она једва чека, да скине Милеву својој кћери с врата, јер је мислила, да ће ју учитељ за извесно узети.

Већ јој ко чисто зазорно од света, да учитељ не ће тако дуго да иде у Д. да види њену прија Милеву.

Мислила и мислила шта ће и како ће, да се то већ једном сврши, те најпосле и смислила...

Једно после подне, кад је учитељ Љубинко пустио децу из школе, оде и сам у село неким послом, где се мало задржао

Тек што је дошао кући и тражио да се чиме заложу, дође за њим и крчмарев слуга, те му рече:

— А где сте ви, господине?... Већ сам двапут три долазио, па вас нема.

— Па ево ме!... Које добро?...
 — Послала ме госпоја и молила вас, да одмах дођете тамо на вечеру.
 — Госпоја!... Зове на вечеру!?
 — Да.
 — А где је господар Паја?
 — Отишао у З. Сутра ће доћи.
 — Па има ли кога тамо.
 — Та има... рече слуга, а чисто би се ко насмејао, али се ипак уозбиљио.
 — Па које тамо?
 — Е... па ја не знам. . . Госпоја каже има... два господина.
 — Два господина! А који су то?
 — Е, па ја не знам... Нисам и' видео... Него ви дођите одмах... Ја идем... Морам се журити...
 — Добро... Доћи ћу...

Учитељ Љубинко се одмах спремао, те је радознао био: Укакова су то два господина!

VI.

Кад је учитељ Љубинко дошао на вечеру, изненадио се јако, јер место два господина, затекао две — женске.

Па још кога!... Госпоја Пелину кћер Мацу и заову јој Милеву!

Одмах се досетио, да је то госпоја Пелино масло и ако се госпођа Маца изговарала, да су биле у вароши, те нуз пут дошле овамо; па кад су ко већ ту, мислила је, да је у реду, да се упознају са новим учитељем.

Љубинко се није тиме збунио, већ му шта више мило било, да се је могао опростити самоће, те мало са женским проћеретати, тим радије, јер од кад је постао учитељем, ово му је прво женско друштво.

Од говорљиве плавуше, мале дежмекасте госпоја Маце много се разликовала повиша, прномањаста, ћутљива јој заова Милева, са прним као гар очима.

Ове очи посматрао је по чешће учитељ Љубинко, само што у њима није могао видети оне њежности, оне блакости, оне милоште, које је научио гледати у прним очима — оне.

Поред говорљиве плавуше, брзо га је прошло вече.

Зауостављали су га, да још дуже остане после вечере, али он не хтеде... Бојао се... вина...

Кад га је госпоја Пела испратила, упита га:

— Како вам се допада девојка?
 — Па лепо... као и друга девојка.
 — Па хоће л' бити шта од сватова.
 — Видећемо... О вакацији... рече и оде: Дошао кући... Проходао се горе доле по одаји, па ће тек сам себи:
 — Исте њене очи... Само што нису миле, као њене...

Госпоја Пели беше мило што учитељ рече:
 — Видићемо... О вакацији...

Она је из тога закључила, да ће се он о

вакацији венчати са њеном прија Милевом, те је о томе већ говорила и својим другима по селу.

А ове би само на то:

— Па нек' им је сретно!.. као да је та новост за њи сасвим нешто обична, још од пре позната. Оне су биле потпуно уверене, да другчије неможе нибити, јер да за учитеља и нема боље прилике, већ што је њена прија Милева.

VII

Дошла и вакација...

Учитељ Љубинко отишао у убаво Фрушкогорско село Ч. да ту у окриљу својих родитеља проведе то време... Ни једној се вакацији није радовао, као овој. А како и да не? Зар није било доста патње и невоље ово годину дана провађати саморан у оном забитном сецету! Зар и даље да се пати?... Не; не мора... Та његов идеал, његова — Љубица, довршила је учитељску школу и сад нема више сметње, да не буду своји...

Љубица беше дакле — она, која га је у невољи и патњи постицала на истрајни рад, да не малакше у оној самоћи саморан [далеко од своји и мила и драги...]

О да мила тренутка, кад се ето опет после године дана састаше две невине душе, које су тако жељно ишчекивале ово време.

Љубинко је често одлазио у Н. Љубици и сваким даном све су већма једно друго жељни били.

Увидеше Љубинкови родитељи, шта је у ствари, па и њима мило беше, што им је син баш њу изабрао.

Уверени су били, да ће она временом ваљана домаћица бити, као и мати јој што је, јер се није стидела домаћи посао обављати уз матер, кад би из школе кући долазила. Знали они, да ју је школа спремила за учитељицу и васпитаљицу, а њена мила мајка, да ју спрема за ваљану домаћицу.

И једнога дана испросише ју.

Љубичиним родитељима беше жао, да је тако младу удаду, али... кад помислише на не прилике и тешкоће, које доживе поједине учитељице особито по селима, склонилише се на удају.

Ех, ко сретнији од Љубинка и Љубице!... Та љубав, која се породила у невином срцу њиховом, још у сретноме ђачкоме животу — у учитељскоме заводу -- није била само љубав бујне младости, да чим се растану збораве једно на друго, већ је то била права, истинска љубав, која их је свезала до гроба...

Наскоро је Љубинко затражио оближње село И. где је стари учитељ добио мировину, а и јер ће за месец два дана а најдуже за годину требати и учитељица, јер се већ о томе и ради... Па куд би лепше среће, већ да њих двоје сретних усреће оне малише, а по томе и село....

И смиловао се Бог на њих и невини мили снови њихови почеше се један за другим и остваривати...

VII.

И одлазак и женидба учитеља Љубинка беше изненађење за село Б.

Та ни годину дана није саставио, па већ одлази. А тако су га радо сви имали!... Зар је тако баш суђено њиноме селу, да се тако често мењају учители!... Та да се бар, којом срећом, оженио госпоја Пелином прија Милевом, заиста их не би оставио! А сви држаху као свето, да ће ју узети...

А жене ко жене, кад су чуле за ту новост искупише се и опет, да коју рекну, као оно онда, кад су чуле, да долази учитељ...

— Е где ти њега... Шта уради од девојке!... Овамо обећао да ће ју узети, а сад се жени другом!... рече прија Ката.

— А ко ти каже, да је обећао да ће ју узети?... упита сека Ната.

— Па ко?... Знаш... крчмарица... дода снаш Јела.

— И ви њој веровале!... чуди се као бајаги сека Ната, а и сама све досад држала, да ће учитељ баш за извесно Милеву узети, јер је и сама била уверена, да је она најприкладнија за њега. Е ал бадава, кад се уме она наћи... Зато је и држе све друге најпаветнијом у селу.

У том па и госпоја Пела од некуд испаде, а сека Ната не може да отрпи, па ће тек:

— Еј, госпо, учитељ се жени!... Узима девојку без новаца... ал' не твоју прију...

— Па удаће се и она... одговори она срдито.

— Ал' не за учитеља Љубинка, као што ти рече...

— Кад му није суђена...

Босут на Сави.

КОВЧЕЖИЋ.

Г Л А С Н И К.

○ *Венчање.* Наш сарадник Свет. Ђоровић венчао се 12. (24.) октобра о. г. са госпођицом Персом Р. Шантићевом. Сретно!

— *Концерти уметнице Јелене Кличкине.* У четвртак 23. окт. приредила је ова уметница на харфи, у позоришту Дувђерековом у Нов. Саду, концерт, уз пријатељско суделовање гђе Иване Гостовићеве, г. Мите Топаловића, г. проф. Тихомира Остојића и читаоничког певачког друштва. Распоред тога концерта био је: 1. Трњечек: Фантазија на Шубертове песме, свира на харфи гђца Јелена Кличкина. 2. Аубер: Увертира у „Портичку немакињу“ за гласовир у четири руке, свирају гђца Ивана Гостовићева и г. Тихомир Остојић. 3. Ј. Кличка: Баук, пева уз харфу г. Мита Топаловић. 4. Гоупод: Пролетња песма, и Dubes: Еолова харфа, свира на харфи гђца Јелена Кличкина. 5. Хавлас: Падајте браћо, пева мушки збор читаоничког певачког друштва. 6. Сметана Трњечек: Концертна парафраза на симфонични спев „Вишеград“ свира на харфи гђца Јелена Кличкина, 7. Топаловић: И молио сам, из Змајевих „Булића“ пева уз харфу г. Мита Топаловић. 8. Godefroid: Вилинска игра, свира на харфи гђца Јелена Кличкина

Гђца Јелена Кличкина уметница на харфи, приредила је до сада концерте своје још и у Панчеву, Београду, Вел. Бечкереку и Вршцу. Свуда је млада уметница концертвала са великим успехом и освојила на мах слушаоце на том инструменту, који је необичан у нашим крајевима.

САДРЖАЈ: Један предлог Велико-бечкеречке Задруге Српкиња. Богданка Лазарова. — Млађани снови. (По немачком.) Слободан. — Нови добротвори — Улога жене у савременом друштву. Кнез Анђело Губернатис. (Свршетак.) Споменци — цветци. — Сличнице са колодвора. Прича Јелица Беловић — Бернадзиковска. — Из песама Е. Тота. † Ив. М. Поповић. — Радња добротворних Задруга Српкиња. — Веленке. — Листак. Није му суђена. Слика из учитељског живота. Написао: Милвој Чудомировић. (Свршетак.) — Ковчежић. — Позив на игранку „Добротворне Задруге Српкиња Новосадкиња“

— *Добротворна Задруга Српкиња Карловнића* приредила је на св. Димитрију 26. октобра (7. новембра) о. г. забаву у Срем. Карловцима. Програм забаве је био ово: 1. „Језерце“ од Топаловића, пева мушки збор гимназиски. 2. „Што се боре мисли моје?“ од А. Калауза, свира на гласовиру гђа М. Сперњак. 3. „Моја суза,“ од Ф. Шуберта, пева гђца Вида Милошевића. 4. Три слике из Горског Вијенца Петра Петровића Његоша, приказују госпођице Стојановићева и М. Хајдинова и чланови богословске и гимназиске ђачке омладине.

ПОЗИВ

НА

ИГРАНКУ

коју приређује

13. (25.) новембера о. г.

„Добротворна Задруга Српкиња Новосадкиња“
у дворани „Царице Јелисавете“.

Свираће војничка капела ц. и кр. 70. пеш. пун.

Цена од особе 1 фор.

= Почетак у 8 сати у вече. =

О Д Б О Р.

Улазнице се добијају у књижари Браће М. Поповића,
у послатичарници Ф. Хајека и у вече на каси.

Добровољни прилози примиће се, с погледом на добротворну цел, са великом захвалом.